

STALININ TAIVAAN ALLA – Lapsena Yhdysvalloista Neuvosto-Karjalaan

Kirjoittaja on jo edesmennyt, Allan Sihvola (1920 – 2009). Kirja kertoo hyvin elävästi Amerikan – Suomalaisen siirtolaisperheen ja hänen omista kokemuksista Neuvosto – Karjalassa ja Siperiassa vuodesta 1933 aina 1990 –luvun Venäjällä.

Unelmien Maa – Lapsena Australiassa, julkaistu syksyllä 2019 kirja, kertoo taas omista kokemuksistani siirtolaislapsena perheeni kanssa Australiassa vuosina 1956 – 1965.

Ajatus vertailuun heräsi, kun olin lukenut Stalinin Taivaan Alla –vedoksen. Onko näissä hyvin erilaisissa siirtolaiskohteissa ja ajanjaksoissa jotain yhteneväisyyksiä? Erilaisuuksia on hyvinkin paljon. Molemmat kirjat herättivät ajatuksia ja kysymyksiä siirtolaisuudesta menneinä vuosikymmeninä, vuosisatoina ja nykyhetken siirtolaisuudesta ja pakolaisuudesta.

Allan Sihvola ja minä oltiin molemmat vielä lapsia, nuoruuden kynnyksellä 13 ja 10 -vuotiaita. Siinä iässä uudet kokemukset ovat elämän rikkautta ja usein vanhempien kokemukset ovat erilaisia. Vanhemmilla oli pääpainona perheen toimeentulo ja asunto. Pojilla oli taas tärkeämpää uudet paikat, kokemukset, kaverit, koulu ja uuden kielen oppiminen.

Allanin perhe muutti Yhdysvaltoihin 1920 ja hän syntyi siellä saman vuonna. Hän kävi 1930 –luvun alussa äitinsä kanssa Suomessa, isä jäi silloin Yhdysvaltoihin. Osittain syy lähtöön oli työväenliikkeen ongelmat itsenäistyneessä Suomessa ja Amerikan antama mahdollisuus tienata työllä. Suomalaisten maine kovina ja rehellisinä työmiehinä oli paikallisten tiedossa ja arvostuksessa. Sama koski Australiaa. Amerikan terästehtailla ja Australian kaivoksilla ja sokeriruokoa hakkaamalla työmies tienasi huomattavasti paremmin kuin Suomessa, mutta työt olivat raskaita, monivuoroisia ja sokeriruokon keräys oli kausityötä.

Suuri lama alkoi Yhdysvalloissa 1929. Lama ja myyntityö Neuvostoliitosta työläisen paratiisina upposi moneen Amerikan–suomalaiseen. Useita tuhansia suomalaisia myi talonsa ja autonsa ja muuttivat tähän ”paratiisiin” 1933 – 35. Allanin isälle eräs suomalainen valisti ennen matkaa minkälaiseen kurjuuteen he ovat menossa, mutta kun matka oli aloitettu ei sitä enää osattu perua. Allanin isä pidätettiin ja sitten siirrettiin eri leireille ja työpaikkoihin Neuvosto – Karjalassa ns. Stalinin vainojen aikana vuosina 1937-38. Kun sota alkoi Allan joutui Siperian Tseljabinskissä vankileirille jossa soitti trumpetilla jatsia orkestereissa. Allan palasi Petroskoihin vuonna 1946. Hänen isänsä oli palannut myös samana vuonna sinne, oli kuollut ja haudattu Petroskoihin. Allan ei koskaan löytänyt isän hautaa.

Isäni haaveili myös Amerikasta, hänellä oli joitakin serkkuja siellä ja hänen isänsä oli käynyt siellä kolme vuotta ilman perhettä 1900 alussa. Isäni totesi meille perheelle, ettei Amerikkaan päässyt sodan jälkeen, kun oli sotakorvaukset hoidettava Neuvostoliitolle. Myös itänaapurin vaikutus ja painostus vaikutti asiaan että hän halusi muuttaa perheensä kanssa uuteen maahan, joka oli Australia.

Allan pärjäsi kuitenkin, kun oli nuori ja musikaalinen ja soitti trumpettilla jatsia. Amerikan kouluissa oli suuri paino musiikilla ja joka koululla oli oma orkesteri. Näillä eväillä Allan pärjäsi ja pysyi hengissä uudessa kotimaassa Neuvostoliitossa, kun sielläkin jatsi löi itsensä lävitse kevyenä ja uutena musiikkina. Itse en ole musikaalinen, mutta Allenin kanssa oli sama harrastus, postimerkkien keräily. Ero Neuvostoliiton ja Australian välillä on kuin yö ja päivä, eli omat kokemukset Australiasta ovat positiivisia, kävin koulua ja olin siellä myös töissä.

Aikuisena Allan koki sitten elämän kovana Neuvostoliitossa, joka osittain ilmenee ns. rivien välistä. Ainoa pelastaja oli musiikki, trumpetin soitto ja suomalaiset tutut ja ystävät. Allenin kirjassa on paljon ystävien ja tuttujen nimiä. On ihailtava, miten hyvin hän on nimiä muistanut vaikka hänellä on ollut olemattomat muistiinpanot. Myös matkustusrajoitukset olivat esteenä kun kotimaahan ei päässyt vasta kuin -90 luvulla. Itku kurkussa hän palaili Venäjän - Karjalaan ja vasta -90 luvun loppupuolella pääsi muuttamaan lopullisesti Suomeen. Varmaan sen jälkeen hän ei kaivannut paluuta "työmiehen paratiisiin", kun näki miten hyväksi elämä oli muuttunut Koto-Suomessa.

Kuten mainitsin oli omat kokemukseni Australiasta positiivisia, demokraattinen maa jossa kävin kahteen otteeseen ja tein sinne sitten vielä nostalgia matkan aikuisena 1995. Kaipailen vielä uutta reissua sinne Down Under. Australia on ollut Amerikan tapaan siirtolaisia houkutteleva maa joka on viime vuosikymmeninä muuttanut siirtolaispolitiikkaansa, ennen siirtolaiset tulivat Euroopasta, nyt maahanmuuttajia on myös Aasian maista, tosin maan siirtolaispolitiikka on muuttunut valikoivammaksi ja tarkemmaksi. Samalla maa on myös pyrkinyt parantamaan huonoa kohtelua kokeneet maan alkuperäiskansan oloja ja arvostusta.

Siirtolaisuutta tulee aina olemaan, kun ihmiset lähtevät liikkeelle ja etsivät normaalia elämää vaihtoehtona johon eivät kuulu sodat ja taloudelliset tai poliittiset ongelmat lähtijöitten maassa.

Parhaiten saa omakohtaisen kokemuksen ja vertailupohjan kun lukee molemmat, erittäin helppolukuiset kirjat!